

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΕΠΑΛ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΒΙΩΜΑΤΑ, ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΦΗΒΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή.)

A. Μη λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

A1. (Μονάδες 15)

Σωστή απάντηση: γ

Ο συγγραφέας ισχυρίζεται ότι η κρίση της σύγχρονης οικογένειας είναι σύνθετη και σχετίζεται με την ηθική και πνευματική κρίση του ίδιου του ανθρώπου. Για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις, πρέπει να καθορίσει ελεύθερα τους στόχους της και να προστατεύσει τα μέλη της, ενισχύοντας τους συναισθηματικούς δεσμούς τους.

A2. (Μονάδες 10)

οικογένεια: οίκος + γένος – οικόπεδο, οικοδομή, οικογενειάρχης

υπερνήκηση: υπέρ + νικώ – υπεραγορά, υπερτερώ, υπέροχος

θερμοκήπιο: θερμός + κήπος – θερμόμετρο, θερμοσυσσωρευτής, θερμοσίφωνο

συμπλέκουν: συν + πλέκω – συμμαθητής, συνέχεια, συμπεριλαμβάνω

αναθεωρητικές: ανά + θεωρώ – αναδάσωση, ανακοινώνω, αναγέννηση

A3. (Μονάδες 25)

Ως προς το επικοινωνιακό πλαίσιο (ομιλία σε σχολική ημερίδα) λαμβάνουμε υπόψη:

δομή: απαιτείται ανάλογη προσφώνηση και αποφώνηση

ύφος: σοβαρό

γλώσσα: αναφορική λειτουργία

Ενδεικτικοί άξονες ανάλυσης:

Ανάλυση δεδομένων (χωρίου του κειμένου) και σύνδεση με τη σύγχρονη εποχή: η οικογένεια, ως θεσμός, επηρεάζεται από τις εκάστοτε πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Οι μεταβολές του σύγχρονου πολιτισμού ασκούν πιέσεις στα μέλη της οικογένειας, οι οποίες μετατρέπονται σε αιτίες κρίσης του θεσμού. Επομένως, η διατύπωση αυτής της θέσης έχει διαχρονικό χαρακτήρα.

Προκλήσεις της σύγχρονης οικογένειας:

- Η γυναικεία χειραφέτηση, η δυναμική «έξοδος» της γυναίκας στην αγορά εργασίας,
- η ανάληψη νέων ευθυνών και πολλαπλών ρόλων από τους γονείς,
- οι έντονοι ρυθμοί της καθημερινότητας,
- εποχή οικονομικής ύφεσης,
- χάσμα γενεών, έλλειψη επικοινωνίας ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά.

Τρόποι προστασίας του οικογενειακού θεσμού:

- συνειδητοποίηση της αξίας της οικογένειας ως θεσμού αναντικατάστατου για τη διαπαιδαγώγηση και την κοινωνικοποίηση των νέων μελών της,
- σαφές και δημοκρατικό πλαίσιο ορίων και κανόνων,
- αναγνώριση της προσωπικότητας και της ισοτιμίας όλων των μελών,
- αγάπη και κατανόηση, αμοιβαίες υποχωρήσεις, αλληλοσεβασμός, αλληλοεκτίμηση,
- διάλογος ως μέσο επίλυσης διαφωνιών,
- ενίσχυση της οικογένειας από την Πολιτεία (επιδόματα, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη...)

B. Λογοτεχνικό κείμενο (Μονάδες 50)

B1. (Μονάδες 15)

Γεγονότα: διοργάνωση οικογενειακού δείπνου ένα σαββατόβραδο (Σάββατο βράδυ ήταν) – παραγγελία έτοιμου φαγητού (ο μπαμπάς του παράγγειλε πίτσα και κόκα-κόλες και μία μεγάλη σαλάτα με σος μαγιονέζα) – ανακοίνωση της είδησης του επικείμενου διαζυγίου των γονέων στο παιδί της οικογένειας – προσπάθεια των γονέων να καθησυχάσουν το παιδί – έντονη αντίδραση του παιδιού με κλάματα και θυμό – άρνησή του να συνεχίσει τη συζήτηση – απόσυρση στο δωμάτιό του για να συνειδητοποιήσει το δυσάρεστο νέο.

Αντίδραση του παιδιού: Το παιδί βιώνει την ανακοίνωση του χωρισμού των γονιών του πολύ έντονα, γιατί πρόκειται για ένα γεγονός καθοριστικό στη ζωή του (δεν θα το ξεχάσει εκείνο το Σάββατο): προαισθάνεται από τις αντιδράσεις των δύο γονέων πως συμβαίνει κάτι ιδιαίτερο, χωρίς να μπορεί να το προσδιορίσει επακριβώς (Κάτι δεν πήγαινε καλά, αλλά τι ακριβώς, εδώ σε θέλω), ανησυχεί (Αυτός κοιτούσε πότε τον ένα, πότε τον άλλο,... και τότε βεβαιώθηκε πως τα πράγματα ήταν πολύ σοβαρά.), αναρωτιέται για τις ξαφνικές δηλώσεις αγάπης των γονιών του (Άλλο και τούτο πάλι, τι τον έπιασε στα καλά καθούμενα; Και βέβαια τον αγαπούσανε. Πώς του 'ρθε τώρα αυτό;) και προσπαθεί να ερμηνεύσει τα γεγονότα αναζητώντας τις αιτίες σε κάτι που έχει προηγηθεί και στις δικές του ευθύνες (Μήπως επειδή δεν του αγόρασε το ποδήλατο και του είπε «αργότερα, αργότερα θα το πάρουμε»; Εντάξει, του κακοφάνηκε, αλλά ήταν αυτό λόγος;) - συγκλονίζεται από την

ανακοίνωση του χωρισμού και της αποχώρησης του πατέρα του από το σπίτι (Η πίτσα έχασε τη γεύση της και η κόκα-κόλα τού έκαψε τον ουρανίσκο.), δεν τον καθησυχάζουν καθόλου οι διαβεβαιώσεις ότι δεν θα χάσει την επαφή μαζί του («Άσε με, σου λέω, εσύ θα μου λείψεις»), ούτε οι υποσχέσεις πως θα τον βλέπει συχνά (όποτε ήθελε θα τον έβλεπε, και τα σαββατοκύριακα μαζί θα τα περνούσαν, και τις διακοπές, και θα είχε και το δικό του δωμάτιο εκεί και, και...) - τον κατακλύζει η θλίψη, η απόγνωση και το αίσθημα της αδικίας (Τα γιατί τον έπνιξαν...), ξεσπά σε κλάμα (κι όσο κι αν προσπάθησε να κρατηθεί ξέσπασε σε αναφιλητά.) και δείχνει τον θυμό του αποχωρώντας (τραβήχτηκε έξαλλος από θυμό... και πήγε βολίδα στο δωμάτιό του), ενοχοποιεί τον εαυτό του (Μήπως εκείνος έφταιγε; Μήπως έκανε κάτι και τον ανάγκασε να φύγει;) - προσπαθεί να τακτοποιήσει στο μυαλό του τα γεγονότα (Ήρθαν όμως ξανά στ' αυτιά του οι απόηχοι από τις φωνές τους, που, όλο και πιο συχνά τον ξύπναγαν το βράδυ και αναγκαζόταν να σφίγγει το μαξιλάρι για να μην τις ακούει, και τα μισόλογα στο τραπέζι) και να δώσει κάποια λογική εξήγηση (θυμήθηκε τις απουσίες του μπαμπά για δουλειές και άλλα που έπρεπε να βάλει σε σειρά.)

Σημείωση: δεν είναι υποχρεωτικό να συμπεριληφθούν όλα τα χωρία στην τεκμηρίωση.

B2. (Μονάδες 10)

α. «Τα γιατί τον έπνιξαν κι όσο κι αν προσπάθησε να κρατηθεί ξέσπασε σε αναφιλητά.»

προσωποποίηση: Τα γιατί τον έπνιξαν

μεταφορά: ξέσπασε σε αναφιλητά

Τα εκφραστικά μέσα αποδίδουν με ζωντανό και παραστατικό τρόπο τη συναισθηματική κατάσταση του πρωταγωνιστή και αισθητοποιούν την αντίδρασή του.

β. «τα δωμάτια τον έπνιξαν κι άναβε όλα τα φώτα, ακόμα και το μεσημέρι, μήπως το φως πάρει λίγη από τη μαυρίλα του.»

προσωποποίηση: τα δωμάτια τον έπνιξαν

μεταφορά: μήπως το φως πάρει λίγη από τη μαυρίλα του

αντίθεση: φως – μαυρίλα

Τα εκφραστικά μέσα αναδεικνύουν την προσπάθεια του πρωταγωνιστή να ξεπεράσει τη θλίψη και τη μοναξιά που αισθάνεται.

B3. (Μονάδες 25)

1. Θέμα αναγνωστικής ανταπόκρισης

Ενδεικτικοί άξονες απάντησης:

- Χαρά και προσδοκία της Παρασκευής, ως μιας μέρας που «σήμαινε μπαμπάς».

- Η μεγάλη σημασία που απέδιδε στη μέρα αυτή φαίνεται από τα λεγόμενά του, αφού ήδη «από την Πέμπτη, ακόμα κι από την Τετάρτη μερικές φορές, έφτιαχνε ένα κατάλογο με όσα θα κάνανε παρέα».
- Η αγάπη προς τον πατέρα και η διάχυτη αίσθηση έλλειψής του στην καθημερινότητα του μικρού πρωταγωνιστή τον τροφοδοτεί με διάφορες ιδέες και σχεδιασμούς, ώστε να απολαύσουν ευχάριστα και δημιουργικά τον κοινό τους χρόνο, που έχει περιορισθεί στο τέλος της εβδομάδας.
- Η ανάγκη του για την τρυφερότητα και το πατρικό χέδι («να τον σηκώσει ο μπαμπάς του αγκαλιά μέχρι το δεύτερο κρεβάτι του»), η αίσθηση της ανεμελιάς και ελευθερίας που μοιράζονται με κοινές δραστηριότητες («μπάλα βόλτες και μετά σινεμά, μακαρόνια με κιμά για βραδινό, ταινίες στο dvd ώσπου να νυστάξει») φαίνεται στην προσμονή της ώρας αναχώρησής του («να χυθεί στο ασανσέρ») και αναπληρώνει το κενό της απουσίας του πατέρα στη διάρκεια της υπόλοιπης εβδομάδας.
- Ταυτόχρονα, η ανάληψη της ευθύνης για τον σχεδιασμό, την οργάνωση των υποχρεώσεών του («μίνι μετακόμιση») και τον καταμερισμό του χρόνου διασκέδασης και μελέτης το σαββατοκύριακο («το βαλιτσάκι με τα απαραίτητα, την τσάντα με τα μαθήματα της Δευτέρας») συντελούν στη δική του προσωπική εξέλιξη.
- Η όλη αυτή εμπειρία, την οποία βιώνει θετικά, μπορεί να βοηθήσει τον πρωταγωνιστή να ωριμάσει, να δεθεί με τον πατέρα του περισσότερο και να τον γνωρίσει ακόμη καλύτερα ως άνθρωπο.

ή

2. Θέμα δημιουργικής γραφής

Ενδεικτικοί άξονες διόρθωσης:

Η εκφώνηση επιτρέπει την καταγραφή των προσωπικών ιδεών των μαθητών, αρκεί να είναι ολοκληρωμένες ως προς τη διατύπωση και τα νοήματα.

Απαραίτητα κρίνονται: η χρήση του α' ενικού προσώπου, το άμεσο και εξομολογητικό ύφος, η απλή γλώσσα.

Ως προς τη μορφή, απαιτείται η αναγραφή της ημερομηνίας, καθώς πρόκειται για προσωπικό ημερολόγιο. Συνεκτιμάται θετικά η προσφώνηση «Αγαπητό μου ημερολόγιο,» ή οποιαδήποτε ανάλογη.